

Miksi osa vaikenee? Polarisaatio ja hiljaisuuden kierre vuorovaikutuksessa

Esitelmässä tarkastellaan polarisoituneen keskustelukulttuurin vaikutuksia ihmisten osallistumiseen yhteiskunnallisiin keskusteluihin. Lähtökohtana on ajankohtainen havainto keskustelukulttuurin kärjistymisestä: julkinen keskustelu rakentuu yhä useammin vastakkaisten leirien ympärille, jolloin osa kansalaisista vetäytyy keskustelusta kokonaan. Polarisaation keskellä syntynyttä vetäytymistä käsitellään sosiaalisesti rakentuneena ilmiönä, joka estää ihmisiä ilmaisemasta näkemyksiään, vaikka heillä olisi siihen mahdollisuus. Hiljaisuus muodostuu äänekkäiden väliin, jossa on liian haastavaa ilmaista itseään. Hiljenemisen seurauksena käsittelemättömät asiat jäävät kytemään, mustavalkoistavat ajattelua ja kiristävät jännitteitä. Yleistyvänä ilmiönä hiljeneminen heikentää demokraattisen keskustelun mahdollisuuksia ja vahvistaa vastakkainasettelua. Esitelmän tavoitteena on tarkastella ja kehittää tulkintaa ilmiöstä diskursiivisen polarisaation käsitteen ja hiljaisuuden spiraalin teoreettisen mallin avulla.

Esitelmä perustuu monimenetelmällisen aineiston analyysiin. Aineisto koostuu vuoden aikana kerätystä kansalaiskyselystä (n=1000), työpajoista sekä teemahaastatteluista. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti hyödyntäen diskursiivista viitekehystä. Alustavat tulokset osoittavat, että keskeisiä keskusteluista vetäytymiseen johtavia tekijöitä ovat leimautumisen pelko, konfliktinhakuiseksi koettu keskusteluilmapiiri, normatiivinen paine, diskurssien välinen jännite, vuorovaikutuksen toimimattomuus sekä tiedollinen epäselvyys. Näissä tilanteissa mielipiteen ilmaiseminen koetaan sosiaalisesti riskialttiiksi, mikä vähentää osallistumishalukkuutta.

Esitelmässä esitetään alustava tulkinta, jonka mukaan diskursiivinen polarisaatio ja hiljeneminen voivat muodostaa toisiaan vahvistavan kehän: polarisaatio lisää vetäytymistä, ja vetäytyminen puolestaan vahvistaa julkisen keskustelun ääripäitä sekä kaventaa näkyvien näkökulmien kirjoa. Tämän seurauksena syntyy vääristynyt käsitys yleisestä mielipiteestä, mikä edelleen vahvistaa hiljaisuuden kierrettä. Lisäksi tuodaan esiin journalistisen median keskeinen rooli keskustelun kehystämisessä ja mielipideilmaston rakentamisessa. Lopuksi pohditaan keinoja hiljaisuuden kierteen purkamiseksi, kuten turvallisen keskusteluilmapiirin vahvistaminen, fasilitoitu dialogi ja eriävien näkökulmien legitimointi. Näin esitelmä tarjoaa uusia näkökulmia polarisaation ymmärtämiseen ja demokraattisen vuorovaikutuksen vahvistamiseen.

Esitelmä liittyy tutkimushankkeeseen [Polarisaation hiljentämät. Vastakkainasettelun haasteista median mahdollisuuksiin \(2025–2028\)](#). Tutkimusta toteutetaan Tampereen yliopiston [Viestintätieteiden tutkimuskeskuksessa](#), ja sitä rahoittaa [Media-alan tutkimussäätiö](#).